

การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Risk Management of Mental Retardation School under Bureau of Special Education

ศศิจันทร์ สุขโชติ¹⁾, คำนึง ทองเกต²⁾ และ พรภวิชัย มนตร์วัชรินทร์²⁾

Sasichan Souchoot¹⁾, Kamnueng Thonggate²⁾ and Pompavit Monvucharin²⁾

¹⁾ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงใหม่

Department of Educational Administration, Graduate Studies, Chiangrai Collage

²⁾ อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงใหม่

Teacher, Department of Educational Administration, Graduate Studies, Chiangrai Collage

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน รวม 95 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามแนวของลิเคอร์ท (Likert's Rating Scale) เกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยง 4 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ จำนวน 8 ข้อ ด้านการดำเนินงาน 31 ข้อ ด้านการเงิน จำนวน 12 ข้อและด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ จำนวน 8 ข้อ รวมทั้งหมด 59 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องค่าเฉลี่ย 0.98 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4.47 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่มีการบริหารความเสี่ยงลำดับแรก คือ ด้านการเงิน รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านกลยุทธ์และด้านการดำเนินงานตามลำดับ

ปัญหาความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากระดับสูง การดำเนินกิจกรรมไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ปัญหาด้านการดำเนินงานเกิดจากครุมีภาระงานอื่นมากเกินไป ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากร ปัญหาด้านการเงิน เกิดจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มีความล่าช้า การเบิกจ่ายไม่เป็นไปตามแผน บุคลากรขาดความรู้และความเข้าใจในกฎหมาย

และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเงินและบัญชี ปัญหาด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ส่วนใหญ่เกิดจากบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบ กฎระเบียบไม่สอดคล้องกับการทำงานขององค์กร บุคลากรขาดความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขาดความซื่อสัตย์และความไม่โปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง

ข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ควรกำหนดกลยุทธ์ให้ชัดเจนสอดคล้องกับนโยบายและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ด้านการดำเนินงาน ควรมีการวางแผนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน ควรอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การวิจัยในชั้นเรียนและการวัดผลประเมินผลการเรียน มีการนิเทศการดำเนินงานและนำผลการนิเทศไปปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ด้านการเงิน ควรเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผน จัดทำเอกสาร ควบคุมการจ่ายเงินให้เป็นปัจจุบัน มีการตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณและด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ควรปรับปรุงงานด้านพัสดุให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ควรมีระบบตรวจสอบ ควบคุมภายในและนิเทศการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานบริหารความเสี่ยง พบว่าผู้บริหารเพศหญิงดำเนินการบริหารความเสี่ยงมากกว่าเพศชายทุกด้านและเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ด้านกลยุทธ์และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ดำเนินการบริหารความเสี่ยงมากที่สุด ด้านการดำเนินงาน และด้านการเงิน ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ 6-10 ปี ดำเนินการบริหารความเสี่ยงมากที่สุด

คำสำคัญ : การบริหารความเสี่ยง บทพร่องทางด้านสติปัญญา การศึกษาพิเศษ

Abstract

This research aimed to study problem status and suggestions on risk management of mental retardation school under the bureau of special education and to compare risk management conduct of mental retardation school under the bureau of special education classified as gender and experience of being an administrator. The populations studied in this research were 95 of directors and vice directors. The instrument used for data collection was the rating scales questionnaire with five level rating scales, according to Likert's Rating Scales theory, on the 4 aspects of risk management namely; 8 of strategic aspects, 31 of administrative aspects, 12 of financial aspects, and 8 of regulative conduct aspects. Its total are 59. Its average of conformity index was 0.98. And its suitability was high at 4.47. Statistics used in data analysis consisted of frequency, percentage (%), means (μ) and standard deviation (σ).

The research findings were found that the all 4 aspects of risk management status of mental retardation school under the bureau of special education were moderate. The highest risk management was finance. The secondary aspects were regulative conduct, strategy and administration respectively.

Strategic problems came from the policy changing from high executives, activities conduct is not accordance with strategy, strategic planning upon education quality development plan and action plan lacks of participation of personnel within school. Management problems came from teachers have more other burden, teachers lack of knowledge and understanding upon learning teaching activities, and shortage of personnel. Financial problems came from allocative budget delayed, requisition and delivery were not as planning, personnel lack of knowledge and understanding upon law and managed way on finance and accounting. Most of regulative conduct problems came from personnel lack of

knowledge and understanding on regulation, the regulation is not accordance with the organizational work, personnel lack of awareness on regulative conduct and loyalty and intransparency on procurement and hiring.

Suggestions are as follows: In the light of strategy, a strategic plan should be made prominently and it also should have an accordance with a policy and could take it into a real action. In the light of execution, the working plan should be made clearly according to its adjectives, the seminar on learning teaching management, classroom research and learning measurement and evaluation should be organized for teachers, and there should have a management demonstration and taking its result for continuous rectification. In the light of finance, requisition and delivery should be treated under the plan, the current document curbed on money expenditure should be made, there should have an inspection and evaluation on budget expenditure. And in the light of regulative conduct, a seminar on regulative conduct procedure should be organized and an awareness on regulative conduct should be created for personnel, material work should be rectified in transparently and it could be inspected, there should have an inspection system to control within an organization and there should have a prominent work conduct demonstration.

Findings of risk management were found that risk management of female administrators was higher than male in all aspects. Considering the experienced aspect, it was found that risk management on strategic and regulative conduct aspects of administrators who have work experience more than 10 years was highest and it was found that risk management on administrative and financial aspects of administrators who have work experience between 6-10 years was highest.

Keywords : Risk Management, Mental Retardation, Special Education

บทนำ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 1 มาตรา 6 ได้กำหนดไว้ว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี คือ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายโดยการบริหารเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน การบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชนและการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ซึ่งส่วนราชการจะต้องดำเนินการโดยถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางที่จะได้รับบริการจากรัฐและจะต้องมีแนวทางการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพ

ซึ่งในการบริหารงานขององค์กรทุกประเภท ทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนั้น มักจะไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ เพราะองค์กรมักจะประสบกับความเสี่ยงอยู่เสมอ [1]

ความเสี่ยงเป็นเรื่องประกอบกันระหว่างองค์ประกอบอย่างน้อย 2 ส่วน คือ โอกาสที่น่าจะเกิดขึ้นของสิ่งที่ไม่พึงประสงค์กับผลกระทบที่ตามมา และประโยชน์ที่พึงได้รับจากการที่องค์กรมีการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้องค์กรรู้วิธีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ [4] ในปัจจุบันหน่วยงานราชการได้ให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้กำหนดให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ จัดทำแผนบริหาร

ความเสี่ยงตามแผนยุทธศาสตร์อันเป็นกลไกในการสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานราชการ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ อีกทั้งสอดคล้องกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องมีการประเมินความเสี่ยงและปรับปรุงระบบการควบคุมภายใน รวมไปถึงสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล สถานศึกษาทุกแห่งจึงจำเป็นต้องจัดทำการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาทุกระดับ [2] เพื่อลดมูลเหตุที่จะเกิดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับ ควบคุม ประเมิน และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลักของสถานศึกษา และเป้าหมายตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของต้นสังกัด [4]

โรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนนักเรียนที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา ประเภทอยู่ประจำและไปกลับ ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน เพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 (พ.ศ. 2549-2553) ของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) สรุปได้ว่า ด้านผู้เรียน/ผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน ยังขาดการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร การพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพเท่าที่ควร ด้านครู/การจัดการเรียนการสอน ครูมีจำนวนไม่เพียง ขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดการทำวิจัย

การนำสื่อเทคโนโลยีและสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ด้านผู้บริหาร/การบริหารจัดการ ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการทำงานแบบ PDCA และจัดหางบประมาณในการพัฒนาสถานศึกษาจากหน่วยงานอื่นและด้านกลยุทธ์/แผนการจัดการศึกษา ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลง มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย [9]

การบริหารงานของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา เป็นสถานศึกษาที่มีความซับซ้อนของการบริหารจัดการ ทำให้เกิดความเสี่ยงได้ สถานศึกษาจะต้องมีวิธีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีการใช้งบประมาณเกิดความคุ้มค่าในการลงทุน รวมทั้งสามารถควบคุมและตรวจสอบการทำงานได้จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารความเสี่ยงโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารความเสี่ยงและนำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการฝ่ายต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาและป้องกันโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงในการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร

นियามศัพท์เฉพาะ

1. **การบริหาร** หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโรงเรียน โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม

2. **ความเสี่ยง** หมายถึง เหตุการณ์และการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและสร้างความเสียหาย ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินหรือลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมาย

3. **การบริหารความเสี่ยง** หมายถึง กระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่เป็นไปเพื่อการคาดการณ์และลดผลเสียของความไม่แน่นอน ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร

4. **โรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา** หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาที่มีระดับ IQ ต่ำกว่า 70 ประเภทประจำและไปกลับ

5. **สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ** หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

6. **ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์** หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่ไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามแผน กลยุทธ์ของสถานศึกษา อันส่งผลกระทบต่อการบริหารวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือสถานะขององค์กร

7. **ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน** หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่มีผลด้านลบต่อประสิทธิภาพประสิทธิผล การเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตร การจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัยและพฤติกรรมนักเรียน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การปฏิบัติงานและการพัฒนาบุคลากร การนิเทศกำกับติดตาม

8. **ความเสี่ยงด้านการเงิน** หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่ไม่ได้ดำเนินการในการจัดทำงบประมาณ การรับและจ่ายเงิน การบันทึกบัญชีให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน รวมทั้งการทำสัญญาเยี่ยมเงิน

9. **ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ** หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่ไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ รวมถึงการทำนิติกรรมสัญญา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประชากรในการวิจัย** คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 19 โรงเรียน รวม 95 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คำถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 คำถามสภาพการบริหารความเสี่ยง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกลยุทธ์ 2) ด้านการดำเนินงาน 3) ด้านการเงิน และ 4) ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมทั้ง 4 ด้าน เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Congruence : IOC) เฉลี่ยเท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 19 โรงเรียน

2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ทางไปรษณีย์ พร้อมกำหนดวันขอรับคืน

3) รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด จำนวน 95 ฉบับ มาตรวจความสมบูรณ์ของข้อมูล แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ 95 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ภาพรวมของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร

4) วิเคราะห์ปัญหาการบริหารความเสี่ยงเป็นรายด้านแล้วสรุปความคิดเห็นเป็นภาพรวม

5) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมเป็นรายด้านแล้วสรุปข้อเสนอแนะเป็นภาพรวม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี

2. สภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.87$ $\sigma = 0.07$) ด้านที่มีการบริหารความเสี่ยงลำดับแรกคือ ด้านการเงิน ($\mu = 2.96$ $\sigma = 0.14$) รองลงมา ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ($\mu = 2.95$ $\sigma = 0.14$) และด้านกลยุทธ์ ($\mu = 2.83$ $\sigma = 0.19$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการบริหาร

ความเสี่ยงน้อยที่สุด คือ ด้านการดำเนินงาน ($\mu = 2.79$ $\sigma = 0.08$)

3. ปัญหาการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ส่วนใหญ่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงของสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงด้านการดำเนินงาน ส่วนใหญ่เกิดจากครุมีภาระงานอื่นมากเกินไป ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากรด้านการเงิน ส่วนใหญ่เกิดจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่แน่นอน มีความล่าช้า การเบิกจ่ายไม่เป็นไปตามแผน บุคลากรขาดความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชี ขาดการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ส่วนใหญ่เกิดจากบุคลากรขาดความรู้ในกฎระเบียบ กฎระเบียบไม่สอดคล้องกับการทำงานขององค์กร บุคลากรขาดความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ขาดความซื่อสัตย์และไม่โปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง

4. ข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ควรกำหนดกลยุทธ์ให้ชัดเจนสอดคล้องกับนโยบาย สามารถนำไปปฏิบัติได้ ด้านการดำเนินงาน ควรมีการวางแผนการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ควรอบรมให้ความรู้แก่ครู ด้านการเงิน การเบิกจ่ายงบประมาณควรเป็นไปตามแผน มีการสรุปการใช้จ่ายเงิน การจัดทำเอกสารการเงินให้เป็นปัจจุบัน มีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณและรายงานผลให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ควรอบรมให้ความรู้กับบุคลากรเกี่ยวกับกฎระเบียบและสร้างความตระหนักให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ควรปรับปรุงงานด้านพัสดุให้มีความโปร่งใส มีระบบตรวจสอบควบคุมภายในและมีการนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและนำผลการนิเทศไปปรับปรุงในทั้ง 4 ด้าน

5. การเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศและประสบการณ์

ในการเป็นผู้บริหาร พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน ผู้บริหารเพศหญิง มีการดำเนินการบริหารความเสี่ยงมากกว่าผู้บริหารเพศชายในทุกด้าน ($\mu = 2.87$, $\sigma = 0.07$) และผู้บริหารที่มีประสบการณ์ 6-10 ปี ดำเนินการบริหารความเสี่ยงมากที่สุด ($\mu = 2.92$, $\sigma = 0.09$) รองลงมาคือ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ($\mu = 2.90$, $\sigma = 0.06$) และ 1-5 ปี ($\mu = 2.83$, $\sigma = 0.18$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านกลยุทธ์และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบผู้บริหารที่มีประสบการณ์ มากกว่า 10 ปี ดำเนินการบริหารความเสี่ยงมากที่สุด รองลงมาคือ 6-10 ปี และ 1-5 ปี ตามลำดับ ส่วนด้านการดำเนินงานและด้านการเงิน ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ 6-10 ปี ดำเนินการบริหารความเสี่ยงมากที่สุด รองลงมาคือ 1-5 ปี และมากกว่า 10 ปี ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน เฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงินและด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีการบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีการบริหารความเสี่ยงลำดับแรกคือ ด้านการเงิน ทั้งนี้อาจเพราะด้านการเงินเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย มีการรายงานผลและตรวจสอบการใช้จ่ายง่าย งบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การดำเนินงานจะต้องมีความถูกต้องตามกฎระเบียบที่กระทรวงกำหนด จึงทำให้มีการบริหารความเสี่ยงเป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล บินหะยีอาวัง [4] ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อิสลาม เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและยังสอดคล้องกับ สุมนา เสือเอก [8] ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ปัญหาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน เฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านกลยุทธ์ มีการบริหารความเสี่ยงระดับปานกลาง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย บัญญัติทางการเมือง และเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายระดับสูงบ่อยครั้ง ส่งผลทำให้เกิดความคาดเคลื่อนในการปฏิบัติงาน ยกต่อการปฏิบัติและการกำหนดกลยุทธ์ที่บรรลิวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับดวงใจ ช่วยตระกูล [2] ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กล่าวว่าความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนดำเนินงานและนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก อันส่งผลกระทบต่อ การบรรลิวิสัยทัศน์ พันธกิจหรือสถานะขององค์กร ด้านการดำเนินงานมีการบริหารความเสี่ยงระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์ ทองแจ่ม [6] ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามภารกิจของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2 ที่พบว่า ครูมีภาระงานหน้าที่อื่นมากเกินไป ครูยังขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ขาดการพัฒนา ศักยภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ ด้านการเงิน มีการบริหารความเสี่ยงปานกลาง แต่มีการบริหารความเสี่ยงมากที่สุดในจำนวน 4 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีชา จันทวี [5] ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบ การประเมินและการควบคุมความเสี่ยงทางการศึกษา สำหรับโรงเรียน : การประเมินแบบเสริมสร้างอำนาจ ที่กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านงบประมาณเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผน งบประมาณถูกต้อง งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีการบริหารความเสี่ยงปานกลาง เนื่องจากงานที่ปฏิบัติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ซึ่งในบางครั้งไม่สามารถ ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องทุกครั้งและบุคลากรขาดความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับดวงใจ ช่วยตระกูล [2] ที่กล่าวว่า

ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ ประกอบด้วยความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้หรือกฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสมหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติขาดความซื่อสัตย์

ข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านกลยุทธ์ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับมนสิชา แสงวัง [7] ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กล่าวว่า ด้านกลยุทธ์ ควรมีกลยุทธ์ที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติในระดับส่วนงานได้ ด้านการดำเนินงาน ควรมีการวางแผนและดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับดวงใจ ช่วยตระกูล [2] ที่กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง มีระบบการกำกับติดตามความเสี่ยงในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านการเงิน ควรสรรหาบุคลากรในการปฏิบัติงานที่มีความรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรม ควรมีการเบิกจ่ายงบประมาณที่เป็นไปตามแผน มีการสรุปการใช้จ่ายเงิน การจัดทำเอกสาร การควบคุมการจ่ายเงินให้เป็นปัจจุบัน มีการตรวจสอบและประเมินผล การใช้จ่ายงบประมาณ รายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบควรสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรในปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่าง ตลอดจนให้ความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ควรมีระบบตรวจสอบควบคุมภายในที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ [3] ที่กล่าวว่าการวางระบบควบคุมภายใน ควรออกแบบควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันความเสี่ยงลักษณะต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

2. การเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศพบว่าผู้บริหารเพศหญิงดำเนินการบริหารความเสี่ยงมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้ อาจเพราะเพศหญิงมีความละเอียด ถี่ถ้วน จึงทำให้มีความรอบคอบในการทำงานมากกว่าเพศชาย ซึ่งแตกต่างจากนฤมล บินหะยีอาวัง [4] ที่พบว่าผู้บริหารที่มีเพศต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันและสุมนา เสือเอก [8] ที่พบว่าผู้บริหารชายมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงสูงกว่าผู้บริหารหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกด้านและเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ 6 – 10 ปี ดำเนินการบริหารความเสี่ยงด้านดำเนินงานและด้านการเงินมากที่สุด อาจเป็นเพราะมีประสบการณ์ในการบริหาร มีการเรียนรู้จากงานที่ทำ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ดำเนินการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบมากที่สุด อาจเป็นเพราะมีความชำนาญในการบริหารสถานศึกษามากจนจึงดำเนินการมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ซึ่งแตกต่างจากนฤมล บินหะยีอาวัง [4] ที่พบว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม จากการศึกษาไปใช้ในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้
2. สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง โดยมีวางแผนการทำงานที่ชัดเจน มีการดำเนินงานจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอนและมีระบบการกำกับติดตามการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

4. ควรศึกษารูปแบบการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมของโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **การบริหารความเสี่ยงของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แผนปฏิบัติการประจำปี 2550**. ค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2554, จาก www.nidtep.go.th/nidtep/articles/plan11.doc. 2550.
- [2] ดวงใจ ช้วยตระกูล. **การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2551.
- [3] ธร สุนทรายุทธ. **การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เนติกุล. 2550.
- [4] นฤมล บินหะยีอาวัง. **ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2553.
- [5] ปรีชา จันทวี. **การพัฒนาระบบการประเมินและการควบคุมความเสี่ยงทางการศึกษาสำหรับโรงเรียน : การประเมินแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2553.
- [6] ประจักษ์ ทองแจ่ม. **การศึกษาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. 2550.
- [7] มนลธิชา แสงวัง. **การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2553.
- [8] สุธมนา เสือเอก. **การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. 2553.
- [9] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). **การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2554, จาก <http://www.onesqa.or.th/onesqa/th/Report/index.php>. 2553.